

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

към проект за допълнение на Етичния кодекс на адвоката

(приет с решение на Висшия адвокатски съвет на основание чл. 121, ал. 1 от Закона за адвокатурата, обн., ДВ, бр. 60 от 22.07.2005 г., изм. и доп. с Решение № 724/30.0.2010 г. на ВАДвС, обн. в ДВ, бр. 43/08.06.2010 г., с Решение № 750/24.02.2023 г. на ВАДвС, обн. в ДВ, бр. 31/07.04.2024 г., и Решение № 1581/06.02.2025 г. на ВАДвС, обн. в ДВ, бр. 14/18.02.2025 г.)

1. Основание за изменение на Етичния кодекс на адвоката

Развитието на технологиите, и в частност внедряването на системи с изкуствен интелект в различни софтуерни продукти и приложения, доведе до бързото му навлизане във всички сфери на обществения живот, включително и в областта на правосъдието и на всички правни професии като средство за правни проучвания, анализ на съдебната практика, изготвяне на проекти на документи, анализ на доказателства, превод и обобщаване на информация.

Използването на системи с изкуствен интелект може да спомогне постигането на благоприятни обществени резултати във всички области, включително в областта на правосъдието¹ и да подпомогне всички правни професии. Същевременно в зависимост от конкретното приложение и използване и равнището на технологично развитие, използването на Системи с ИИ в областта на правосъдието и адвокатската професия, може да доведе до рискове и да накърни обществените интереси и основните права, което налага изработване на нормативна етична рамка, която да бъде съобразена с принципите на адвокатската професия и на доверието, което тя предполага.

Българският Етичен кодекс на адвоката, до голяма степен заимстван от Етичния кодекс на ССВЕ (Съвета на адвокатурите и правните общества в Европа), е приет с решение на Висшия адвокатски съвет на основание чл. 121, ал. 1 от Закона за адвокатурата, обн., ДВ, бр. 60 от 22.07.2005 г., изм. и доп. с Решение №

¹ В този смисъл Съображение (4) от РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2024/1689 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 13 юни 2024 година за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) № 300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за изкуствения интелект).

724/30.0.2010 г. на ВАДвС, обн. в ДВ, бр. 43/08.06.2010 г., с Решение № 750/24.02.2023 г. на ВАДвС, обн. в ДВ, бр. 31/07.04.2024 г., и с Решение № 1581/06.02.2025 г. на ВАДвС, обн. в ДВ, бр. 14/18.02.2025 г., но не съдържа специални и изрични правила по тези въпроси – заради тяхната специфика и новост, което създава правна несигурност както за адвокатите, така и за техните клиенти.

Дигитализацията на правосъдието и създаването на Единен портал за електронно правосъдие като информационна система, чрез която се осигурява възможност за извършване на всички действия по чл. 360в, ал. 2 ЗСВл, включително за достъп до поддържаните от органите на съдебната власт електронни дела и публични регистри (чл. 360в, ал. 2, т. 4 ЗСВл), подобрява достъпа до правосъдие и прозрачността на съдебните производства. Правото на достъп до електронни дела от адвокати при условията на чл. 31 ЗА по своето естество е идентично с правото, с което адвокатът разполага и при справка в съдебните сгради съгласно чл. 77, ал. 3 от Правилника за администрация в съдилищата, като във всички случаи всеки подобен достъп не може да бъде непроследим, а след съответната регистрация по реда на чл. 78, ал. 1 от ПАС. Този нормативен режим е гаранция, че всеки достъп – осъществяван до въвеждането на ЕПЕП и осигуряване на възможност за електронни справки по реда на чл. 31 от Закона за адвокатурата (ЗАдв), ще е допустим само при наличие на конкретен професионален интерес, непосредствено свързан с упражняване на адвокатска професия.

Улесненият достъп до дела чрез ЕПЕП по реда на чл. 31 от ЗАдв само въз основа на качеството „адвокат“, без наличието на изрични правила в ЕКА, които да съдържат каталог на допустимите професионални цели, да въвеждат принцип на функционална връзка между упражняваната адвокатска дейност и извършваната справка, както и да предвиждат задължение за отчетност и съобразяване със законодателството в областта на защитата на личните данни, поставя под въпрос баланса между конституционно гарантираното право на защита на гражданите, за чието реализиране е предвидена възможността за достъп до дела по реда на чл. 31 ЗАдв, както в аналогова, така и в електронна среда, и правата на участниците в съдебните производства, включително правото на защита на личните данни и на неприкосновеност на личния живот.

По тези причини и за преодоляване на тези проблеми в рамките на законовата делегация за Висшия адвокатски съвет по чл. 121, ал. 1 ЗАдв – да приеме Етичен кодекс на адвоката, с който се въвеждат правила за професионално

поведение, задължителни за всеки адвокат (чл. 132, ал. 1 от ЗАдв и чл. 2, ал. 1 от ЕКА), е изготвен проект за допълнение на Етичния кодекс на адвоката със създаване на два нови раздела:

Нов Раздел VI, включващ разпоредите от чл. 35 до чл. 39, които уреждат използването на системи с изкуствен интелект в професионалната дейност на адвоката;

Нов раздел Раздел VII, включващ разпоредбите от чл. 40 до чл. 43, които уреждат изрично допустими професионални цели за достъп до дела по реда на чл. 31 ЗАдв, задължение за отчетност и добросъвестност при упражняване на правото на достъп до електронни дела чрез Единния портал за електронно правосъдие (ЕПЕП) и други електронни системи.

Уредените с двата нови раздела въпроси са с висока обществена значимост и с непосредствено отражение както върху основните ценности на адвокатската професия: независимостта, доверието, професионалната тайна и защитата на правата и законните интереси на доверителите и подзащитните на адвокатите, така и със значение за нормалното функциониране на правосъдието и достъпа до съд, които са невъзможни без адекватни средства за достъп до дела в електронна среда от адвокати.

2. Заинтересовани страни.

- Всички адвокати, младши адвокати и адвокати от Европейския съюз, упражняващи адвокатска професия на територията на Република България;
- Адвокатските съвет и адвокатските колегии;
- Висшият адвокатски съвет;
- Пленумът на Висшия съдебен съвет и Министърът на правосъдието като органи, на които е възложено изграждането и поддържането на Единния портал за електронно правосъдие;
- Съдилищата и другите органи, които поддържат електронни дела в ЕПЕП или друга електронна система.
- Органите на съдебната власт, които поддържат електронни системи, различни от ЕПЕП.
- страните и участниците в съдебни и други производства, за които се поддържат електронни дела в ЕПЕП или друга електронна система;
- гражданите и юридическите лица, които ползват услуги от адвокат.

- обществото като ползвател на правосъдието, което има интерес то да бъде достъпно и прозрачно.

3. Очаквани резултати от допълнението на Етичния кодекс на адвоката:

С допълнението на ЕКА ще се постигне ясна и предвидима уредба и етичен стандарт за използването на системи с изкуствен интелект при упражняване на адвокатска професия и при достъпа до електронни дела. Чрез тези правила се създават достатъчно гаранции за опазване на професионалната тайна и личните данни, и ще се осигури съответствие на съсловната уредба с пряко приложимото право на Европейския съюз и с европейските стандарти и насоки към адвокатите при използване на системи с Изкуствен интелект, което ще укрепи доверието в адвокатската професия и в правосъдието.

Въвеждането на изрични и ясни правила в Етичния кодекс на адвоката предоставя ясни критерии за преценка на поведението на адвоката при твърдения за злоупотреби или други дисциплинарни нарушения, а на адвокатите – предоставя правна сигурност относно границите на допустимото използване на новите технологии при упражняване на адвокатска професия.

4. Финансови и други средства, необходими за прилагането на промените в ЕКА, административни тежести и структурни промени

Прилагането на новите разпоредби в ЕКА не е свързано с разходи или прекомерна административна тежест за адвокатите като адресати на правилата.

Не се предвиждат разходи за държавния бюджет, нито извършване на структурни промени.

В рамките на програмите за обучение на адвокати в момента, осъществявани чрез Центъра за обучение на адвокати и други обучителни организации, се провеждат специализирани обучения, насочени към използването на системите с изкуствен интелект от адвокати, като след влизане в сила на промените ще бъде продължено систематичното обучение и повишаване на квалификацията на адвокати по тези въпроси.

5. Съответствие с правото на Европейския съюз

Проектът е съобразен с Регламент (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за установяване на хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на регламенти (ЕО) №

300/2008, (ЕС) № 167/2013, (ЕС) № 168/2013, (ЕС) 2018/858, (ЕС) 2018/1139 и (ЕС) 2019/2144 и директиви 2014/90/ЕС, (ЕС) 2016/797 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за изкуствения интелект), който влезе в сила на 1 август 2024 г. Възприетият в чл. 35 от проекта подход на препращане към дефинициите за „система с изкуствен интелект“, „модел с изкуствен интелект с общо предназначение“, „доставчик“, „лични данни“ и всички други понятия, използвани във връзка със системи или модели с изкуствен интелект в Акта за изкуствения интелект, осигурява терминологично единство с пряко приложимото право на Съюза и предотвратява риска от разминаване между съсловната уредба на ЕКА и законовата рамка при бъдещо развитие на законодателството.

Проектът отчита и приетите на европейско равнище съсловни стандарти и насоки за ползване от адвокати на системи с изкуствен интелект и по-специално публикуваното на 2 октомври 2025 г. Ръководство на Съвета на адвокатурите и правните общества в Европа (ССВЕ) относно използването на генеративен изкуствен интелект от адвокати², което извежда като ключови изисквания към адвокатите, ползващи подобни системи:

- самостоятелната проверка на генерираните резултати,
- разбирането на възможностите и ограниченията на технологията,
- опазването на поверителността на клиентската информация,
- съхраняването на независимата професионална преценка.

Проектът съответства и на основните принципи на адвокатската професия, уредени в Хартата на основните принципи на европейската адвокатска професия на ССВЕ, сред които независимостта, поверителността и професионалната компетентност. По този начин проектът за допълване на ЕКА осигурява съответствие и с чл. 7, чл. 8 и чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, гарантиращи зачитането на личния живот, защитата на личните данни, както и правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес.

Проектът не налага приемането на допълнителни мерки по прилагането на европейското законодателство.

² [EN_ITL_20251002_CCBE-guide-on-the-use-of-the-use-of-generative-AI-for-lawyers.pdf](#), достъпно на сайта на ССВЕ.

6. Въздействие върху нормативната уредба.

В резултат на приемането на проекта за допълнение на Етичния кодекс на адвокатата няма да възникне необходимост от промени в други нормативни актове.